ปรากฏการณ์ทางความเชื่อของคนไทยในยุคปัจจุบัน

Phenomenon of Beliefs of Thai People in the Present Era

พระชลญาณมุนี, Phrachonyanmuni[1]

E-mail: watutoknum@gmail.com

Received: *March 3, 2022* **Revised:** *March 25, 2022*

Accepted: *March 25, 2022*

บทคัดย่อ

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่อง “ปรากฏการณ์ทางความเชื่อของคนไทยในยุคปัจจุบัน” พบว่าปรากฏการณ์ทางความเชื่อที่เกี่ยวกับศาสนาของคนไทยที่มีรากฐานมาจากเชื่อผี เชื่อบรรพบุรุษ เชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เชื่อเทพเจ้า นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ การผสมผสานความเชื่อโดยขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการของความเชื่อทำให้ความเชื่อต่อศาสนาเคลื่อนออกห่างจากหลักความเชื่อตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ส่งผลให้เกิดความงมงายเชื่อทุกอย่างที่พึ่งพาหาประโยชน์ได้ บางครั้งก็ตกเป็นเครื่องมือของความเชื่อ เพราะเป็นความเชื่อที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา ส่วนกระบวนการเกิดความเชื่อในพระพุทธศาสนาสามารถจำแนกได้ 3 ระดับ เรียงโดยลำดับได้ดังนี้ (1) ระดับการเข้าสู่ความเชื่อในเบื้องต้นโดยใช้หลักโยนิโสมนสิการชี้วัดข้อเท็จจริงมีปรากฏในพระพุทธศาสนา (2) ระดับการใช้เหตุผลโดยใช้หลักตรรกะชี้วัดข้อเท็จจริงมีปรากฏในอริยสัจจ์ 4 และ (3) ระดับปัญญาโดยใช้หลักไตรสิกขาฝึกอบรมพัฒนาจิตเพื่อให้เกิดความรู้ที่ถูกต้องมีปรากฏในความเชื่อ 4 ดังนั้นปรากฏการณ์ความเชื่อของคนไทยจำแนกตามความเชื่อได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ ความเชื่อในการรักษาโรค ความเชื่อในความสุข ความเชื่อในด้านความรัก และความเชื่อเรื่องของกรรม สามารถนำมาวิเคราะห์ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ได้ดังนี้ ด้านการรักษาโรคใช้หลักอริยสัจจ์ 4 ด้านความสุขใช้หลักสุขของคฤหัสถ์ สุขของบรรพชิต ด้านความรักใช้หลักสมชีวิธรรม 4 ฆราวาสธรรม 4 พรหมวิหารธรรม 4 กรรมใช้หลักความเชื่อ 4 ที่ปรากฏการณ์ทางความเชื่อของคนไทยในยุคปัจจุบันนั้นเอง

คำสำคัญ: (ปรากฏการณ์), (ความเชื่อ), (พระพุทธศาสนา)

---

[1] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/ Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Abstract

This article aims to study " Phenomenon of the beliefs of Thai people in the present era." Belief phenomenon related to the religion in Thai culture has been rooted in believing in spirits, dead ancestors, in sacred things, gods, and also believing in distinctive superstitious rituals. These blending beliefs with a lack of knowledge and understanding of the right belief has moved the belief in religion away from the authentic Theravada Buddhist confidence, resulting the credibility of everything that can be relied on and exploited. Sometimes they become victims of wrong faith due to its lack of right wisdom association. According to early Buddhism, belief or confidence can be classified into 3 levels respectively: (1) the initial level of belief entering by using the *Yonisomanasikara* principle as seen in early Buddhism; (2) the level of reasoning by using logical principles indicating facts appearing in the teaching of Four Noble Truths and (3) the level of intelligence by using the Three Trainings principle to develop the mind with correct knowledge seen in 4 beliefs. By this fact, Thai people' beliefs are classified into 4 groups: beliefs in disease treatment, belief in happiness, belief in love and belief in Kamma or actions. It can be analyzed according to the principles of Buddhism as follows: the disease treatment uses the 4 Noble Truths, and the happiness belief performs the teaching of householders' happiness and homeless one's solitude. In term of love, one should follow the teaching of four *Samajivitadhamma*, four *Gharavāsadhamma*, four *Brahmaviharadhamma*, those who believe in Kamma should exercise the teaching four beliefs seen in current of beliefs of Thai people in the present.

Keywords: (Phenomenon), (Belief), (Buddhism)

1. บทนำ

ปรากฏการณ์ทางความเชื่อของคนไทยในยุคปัจจุบันที่มีต่อคนไทยที่มีต่อศาสนาที่เป็นเรื่องของการผสมผสานระหว่างลัทธิวิญญาณกับศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ โดยคนไทยส่วนใหญ่รับเอาพระพุทธศาสนามาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ก็รับเอาความเชื่อหลายประการของศาสนาพราหมณ์เข้ามาด้วยในเรื่องของเทพเจ้า วิญญาณศักดิ์สิทธิ์ และพิธีกรรมต่าง ๆ พระพุทธศาสนาในประเทศไทยเป็นพุทธแบบดั้งเดิมที่เรียกว่า หินยานหรือเถรวาท จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า คนไทยส่วนใหญ่ที่อยู่ในชนบท ได้ผสมผสานพุทธศาสนา เข้ากับลัทธิวิญญาณและบางส่วนของศาสนาพราหมณ์ได้เป็นอย่างดี พฤติกรรมทางศาสนาที่แสดงออก จึงมีทั้งการไหว้พระและนับถือผี มีพิธีกรรมต่าง ๆ มากมาย นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์หรือมายาศาสตร์และโหรศาสตร์อีกด้วย การปะปนและผสมผสานความเชื่อและศาสนาต่างๆในสังคมไทย ทำให้คนไทยเคลื่อนออกห่างจากพุทธศาสนาโดยไม่รู้ตัว ในปัจจุบันเรามักจะพบเห็นปรากฏการณ์ความความเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย มีการประพฤติปฏิบัติที่ต่างกันตามทัศนคติ ความพึงพอใจของแต่ละบุคคล แต่มีเป้าประสงค์อย่างเดียวกัน คือ การร้องขอความช่วยเหลือ อ้อนวอนต่อสิ่งภายนอก เพราะเชื่อว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาติ ศักดิ์สิทธิ์ ลี้ลับ สูงส่ง สามารถตอบสนองสิ่งที่ต้องการได้ทันใจ ณ จุดนี้ มีข้อพิสูจน์ยืนยันเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมไทยได้ เช่น วัดบางแห่งนับถือเทพเจ้าแห่งโชคลาภ วัดบางแห่งทำพิธีกรรมไหว้พระราหู วัดบางแห่งโฆษณาเชิญประชาชนนอนโลงสะเดาะเคราะห์ คนบางกลุ่มนับถือพญานาค นับถือผี นับถือบรรพบุรุษ นับถือเทพเจ้า เป็นต้น พฤติกรรมที่แสดงออกได้ผสมกลมกลืนอยู่ในพระพุทธศาสนาเกิดเป็นความเคยชินและยอมรับในที่สุด

ด้วยเหตุนี้ พุทธศาสนิกชนบางคนจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือของความเชื่อที่มืดบอด จึงมีคำถามตามมาว่า เหตุใดคนไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติแต่ไม่สามารถเข้าถึงหลักความเชื่อของศาสนาได้ เนื่องจากคนไทยนับถือศาสนาพุทธตามบรรพบุรุษ ครอบครัว จึงเป็นพุทธศาสนิกชนโดยกำเนิด แต่ไม่ได้เข้าใจหลักคำสอนของศาสนา ไม่เคยศึกษาธรรมอย่างลึกซึ้ง อาจจะเข้าวัดไปหาสมภารเพื่อ ขอพร รดน้ำมนต์ เช่าวัตถุมงคล มากกว่าการฟังธรรม เรียนรู้ธรรม แล้วนำมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง[2] ดังเช่นที่พระพุทธองค์ได้ตรัสกับชาวกาลามะว่า เมื่อฟังสิ่งใดแล้วไม่ควรปลงใจเชื่อ เพราะเหตุผล 10 ประการ เหตุที่พระองค์ตรัสว่าไม่ควรเชื่อเหตุผลทั้ง 10 ประการนี้ ไม่ได้หมายความว่า เรื่องฟังต่อ ๆ กันมา ประเพณีสืบ ๆ กันมา ตลอดจนครูอาจารย์ของตน เราไม่ควรเชื่อถือ แต่พระองค์ต้องการแสดงให้เห็นว่าเหตุผลทั้ง 10 ประการนั้นไม่ได้เป็นหลักประกันว่าต้องจริง

---

[2] วินัย ไชยทอง และกิตติเชษฐ สมใจ, **มรดกไทย,** (กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาระบบการพิมพ์, 2547), หน้า 29.

เสมอไป เช่น เมื่อเป็นประเพณีแล้วต้องเป็นจริง ข่าวเล่าลือต้องเป็นจริง คำพูดครูอาจารย์ต้องเป็นจริง ซึ่งความจริงประเพณีที่ไม่มีประโยชน์ก็มี ข่าวลือไม่เป็นจริงก็มี ครูอาจารย์สามารถพูดได้ทั้งจริงและไม่จริงก็มี เมื่อเหตุผลทั้ง 10 ประการ มีทั้งจริงและไม่จริงเช่นนี้ การรับฟังอะไรแล้วต้องพิจารณาเสียก่อน เพราะนี่คือความมุ่งหมายของพระองค์ที่ตรัสพระสูตรนี้ ฉะนั้น ความเชื่อที่อยู่บนพื้นฐานของปัญญาย่อมเป็นความเชื่อที่ถูกต้อง ความเชื่อที่ถูกต้องย่อมนำพาผู้เชื่อให้ทำแต่สิ่งที่ถูกต้อง อันก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น[3] นั้นเอง

2. ความเป็นมาของปรากฏการณ์ทางความเชื่อ

คำว่า “ปรากฏการณ์” มาจากคำในภาษากรีก 2 คำ คือ (1) คำว่า Phenomenon และ (2) Logos กล่าวคือ คำว่า Phenomenon หมายถึง การปรากฏตัวขึ้น (To show one self) การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา จึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ หรือการแสดงตนในวิถีทางที่บุคคลแสดงเพื่อแสวงหาความจริงตามที่ปรากฏและความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันของความรู้ความจริงที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนคำว่า“Logos” หมายถึง การคิด (Thinking) แนวคิด (Concept) เป็นการคิดพิจารณาแบบมีเหตุ มีผล เพื่อให้ปรากฏภาพความเป็นจริงขึ้น ความหมายในเชิงปรัชญาของปรากฏการณ์วิทยานั้น Merleau-Ponty กล่าวไว้ว่าเป็นการศึกษาถึงแก่นแท้ (essences) ของการรับรู้ (perception) หรือแก่นแท้ของการตระหนักรู้ (consciousness) เกี่ยวกับอัตถิภาวะ (existence) โดยเป็นการศึกษาจากบุคคลที่รับรู้ประสบการณ์นั้นตามที่เป็นอยู่และไม่สามารถจะศึกษาโดยแยกบุคคลออกจากโลกที่บุคคลอยู่หรือสิ่งแวดล้อมได้[4]

นอกจากนี้ คำว่า ปรากฏการณ์” นั้นยังเป็นทฤษฎีว่าด้วยความรู้ถูกจำกัดอยู่ในปรากฏการณ์ ได้แก่ (1) ปรากฏการณ์ทางกายภาพหรือผลรวมของที่หมายของสิ่งจริงและการรับรู้ที่เป็นไปได้ (2) ปรากฏการณ์ทางจิตหรือผลรวมของที่หมายของการพินิจภายในหรืออันตรวินิจ ปรากฏการณ์นิยมยอมรับรูปแบบอยู่สองรูปแบบที่สอดคล้องกัน คือ ปฏิเสธความจริงทั้งปวงที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ และยืนยันความเป็นจริงของสรรพสิ่งในตัวเองอย่างชัดแจ้ง แต่ก็ปฏิเสธว่าไม่อาจรู้หรือเรียนรู้สิ่งเหล่านั้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์ยังเป็นสิ่งเกิดขึ้นที่สามารถสังเกตได้ มักเข้าใจว่าเป็น“สภาพปรากฏ”หรือ“ประสบการณ์” คำนี้ถูกใช้ในปรัชญาสมัยใหม่ผ่าน อิมมานูเอิล ค้านท์ ที่ถือเป็นสิ่งตรงกันข้ามกับนูเมนอนหรือสิ่งในตัวเอง ตรงกันข้ามกับปรากฏการณ์นูเมนอนไม่

---

[3] ทวี ผลสมภพ, **ปรัชญาศาสนา,** พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555), หน้า 150.

[4] กัญญ์ฐิตา ศรีภา, “การวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความในวิชาชีพพยาบาล”, **พยาบาลตำรวจ, ปีที่ 4 ฉบับที่ 2** (กรกฎาคม–ธันวาคม 2555) : 6–7.

สามารถเข้าถึง การสังเกตได้โดยตรง ค้านท์ ได้รับอิทธิพลอย่างสูงจาก ไลบ์นิซ ในปรัชญาของเขาส่วนนี้ ซึ่งปรากฏการณ์กับนูเมนอนถูกใช้ในคำเฉพาะที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน[5]

กล่าวสรุปได้ว่า คำว่า “ปรากฏการณ์” เป็นทฤษฎีว่าด้วยการรับรู้ที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของประสบการณ์และเหตุผล ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ด้าน ได้แก่ ปรากฏการณ์ทางกายภาพอาศัยประสาทสัมผัสเป็นการรับรู้โดยตรงและรับรู้ขั้นต้นไม่ผ่านกระบวนการคิด กับปรากฏการณ์ทางจิตโดยอาศัยการคิดหาเหตุผลที่เกิดจากการรับรู้เป็นจุดเริ่มต้น เข้าสู่ความตระหนัก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นทฤษฎีที่นำเอาความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์หรือปรากฏการณ์มาวิเคราะห์ด้วยเหตุผลเพื่อทำให้เกิดความสมดุลกันของประสบการณ์กับเหตุผล ซึ่งเป็นแนวคิดแบบทวินิยมในทางญาณวิทยาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงให้ตรงตามความจริงมากที่สุด

3. ลักษณะแนวคิดเชิงปรากฏการณ์

ในศตวรรษที่ 18 เป็นทฤษฎีการรับรู้ที่ประสานจิตนิยมเข้าด้วยกัน โดยอิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) เป็นผู้เสนอทฤษฎีนี้เพื่อต้องการให้แนวคิดแบบจิตนิยมที่ถูกลดบทบาทและความสำคัญลง ในช่วงที่วิทยาศาสตร์ได้เข้ามามีอิทธิพลให้กลับมามีความสำคัญอีกครั้งและได้พยายามผสมผสานประสบการณ์กับความคิดในทฤษฎีการรับรู้ของเขา โดยแบ่งความจริงออกเป็น 2 อย่างคือ ปรากฏการณ์ (phenomenon) เป็นเหตุการณ์ที่ปรากฏสามารถรับรู้ได้กับความเป็นจริงที่อยู่เหนือประสบการณ์ และปรากฏการณ์เหตุผลสามัญที่เรารู้แต่ไม่สามารถอธิบายได้เรียกว่า noumenon[6] เมื่อพิจารณาจากจุดยืนแล้วสามารถแบ่งแนวคิดนี้ได้ 3 ประการ ได้แก่

3.1 ปรากฏการณ์ตามแนวคิดเชิงอัตถิภาวะ

ปรากฏการณ์ตามแนวคิดเชิงอัตถิภาวะ กล่าวคือ เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับจิตของผู้รับรู้ เชื่อว่าการดำรงอยู่ในโลกของบุคคลมีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น ๆ มุ่งวิเคราะห์ภาวะที่มีที่เป็น (Existence) ของบุคคลและสิ่งต่าง ๆ โดยเชื่อว่าการรับรู้ของบุคคล ส่งผลต่อการดำรงอยู่ในโลกด้วยการใช้ชีวิตในปัจจุบัน เป็นผลมาจากภูมิหลังและประสบการณ์เดิมของแต่ละคน

3.2 ปรากฏการณ์ตามแนวคิดเชิงอุตรวิสัย

ปรากฏการณ์ตามแนวคิดเชิงอุตรวิสัย กล่าวคือ เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับการรับรู้ของประสบการณ์หรือให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียว ผู้ศึกษาตามแนวคิดนี้ต้องไม่มีอคติ และไม่มีความเอนเอียง โดยขจัดความคิดเห็นของตนออกจากสิ่งที่ตนกำลังศึกษา แต่

---

[5] เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, **พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ปรัชญา,** (กรุงเทพมหานคร: โสภณการพิมพ์, 2557), หน้า 668-669.

[6] ลักษณวัต ปาละรัตน์, **ญาณวิทยา,** พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558), หน้า 15-16

เน้นที่จุดมุ่งหมาย และสาระสำคัญในการรับรู้ของประสบการณ์มีความเชื่อว่ามนุษย์จะเข้าใจในสิ่งที่ประสบได้ด้วยการรับรู้จากประสบการณ์

3.3 ปรากฏการณ์ตามแนวคิดเชิงอรรถปริวรรต

ปรากฏการณ์ตามแนวคิดเชิงอรรถปริวรรต กล่าวคือ เป็นทฤษฎีที่พัฒนาการศึกษาปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความเน้นการตีความหมายของประสบการณ์ของบุคคล เป็นหลัก โดยมีมุมมองขัดแย้งกับฮุสเซิร์ล ในเรื่องของการแยกตัวเองออกจากเรื่องที่ศึกษา โดยเชื่อว่าสิ่งที่เป็นอยู่เวลา มีความหมายในตนเอง ซึ่งสามารถตีความหมายได้ และภาษามีความสำคัญมาก ในการตีความของผู้ศึกษาต้องมีความเข้าใจในสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นๆ[7]

กล่าวสรุปได้ว่า ปรากฏการณ์นิยมได้มีการแสดงแนวคิดหรือทฤษฎีตามทัศนคติของนักปรัชญาทั้ง 3 ประการที่กล่าวมานั้น พอสรุปได้ดังนี้ คือ (1) ปรากฏการณ์ตามแนวอัตถิภาวะ เป็นทัศนะที่ให้ความสำคัญกับการรับรู้ของบุคคล เนื่องจากมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความสำนึก สามารถกำหนดคุณค่าให้แก่ทุกสิ่งเพื่อประโยชน์ของตน กำหนดความหมายให้กับวัตถุประสงค์ได้มีลักษณะเด่น คือ มุ่งเน้นการให้ความหมายและความสำคัญกับการรับรู้ของบุคคลและสนับสนุนส่งเสริมให้มนุษย์มีเสรีภาพทางความคิด (2) ปรากฏการณ์ตามแนวอุตรวิสัย เป็นทัศนะที่ให้ความสำคัญกับวัตถุภายนอกหรือสิ่งภายนอกตรงตามสภาพที่มันเป็น ยืนยันตัวตนระหว่างสิ่งที่ประสาทสัมผัสรับรู้กับสิ่งที่เข้าใจในจิตมีลักษณะเด่นคือ มุ่งเน้นสาระสำคัญการเข้าถึงความหมายของประสบการณ์หรือเหตุการณ์เพื่อนำไปสู่การค้นหาข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ โดยปราศจากอคติ แต่มีสติและตระหนักในตนเอง และ (3) ปรากฏการณ์ตามแนวอรรถปริวรรต เป็นทัศนะที่เน้นการตีความและให้ความหมายของการรับรู้ เพื่อเปิดกว้างทำให้เกิดความหลากหลายของความรู้ความคิดและเป็นไปเพื่อให้เกิด การเคารพยอมรับสิ่งอื่น เนื่องจากทุกสิ่งที่ปรากฏแก่เราล้วนแต่ถูกกำหนดด้วยภาษา เพื่อนำมาใช้ตามสภาพแวดล้อมของสังคม เช่น ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ภาษาจึงเป็นความเป็นจริงแห่งสภาพสิ่งทั้งหลาย

4. วิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางความเชื่อของคนไทยในปัจจุบัน

ปรากฏการณ์ทางความเชื่อของคนไทยในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ได้มีนักวิชาการจำนวนมากยอมรับว่า ความคิดเก่าแก่ที่สุดเกี่ยวกับศาสนา คือ คติถือผีสางเทวดา หรือ animism ซึ่งหมายถึงหลักลัทธิ หรือคำสั่งสอนว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีชีวิตและมีความรู้สึกนึกคิดเช่นเดียวกับมนุษย์ เช่น ความปรารถนา เจตนารมณ์ จุดประสงค์ ความโกรธ ความรัก เป็นต้น ความคิดนี้เป็นผลจากการที่มนุษย์

[7] อัญญา ปลดเปลื้อง, “การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา”, **Nursing journal of the Ministry of Public Health, ปีที่ 2 เล่มที่ 23** (พฤษภาคม–สิงหาคม 2556): 3.

ถ่ายทอดจิตใจของตนเองเข้าไปสู่สิ่งต่าง ๆ และสภาวะต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต โดยที่มนุษย์เองก็ไม่รู้ตัว[8] วิวัฒนาการของความเชื่อ และการยึดถือปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมความเชื่อของคนไทย จนกลายเป็นความเชื่อทางศาสนาก็เช่นเดียวกัน มีการนับถือธรรมชาติ นับถือผีสางเทวดา นับถือบรรพบุรุษ นับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นับถือเทพเจ้ามาก่อน ดังนั้น คนไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบันแม้จะนับถือพุทธศาสนา แต่ความเชื่อพื้นฐานดั้งเดิมก็ยังฝังรากลึกส่งผลมาถึงความเชื่อของคนไทยในปัจจุบันดังปรากฏอยู่ ซึ่งเราจะพบเห็นได้จากการประกอบพิธีกรรมใด ๆ ก็ตามจะต้องมีการเช่น การบวงสรวง มีการบูชา มีการเชิญผีสาง มีการเชิญเทวดามาร่วมด้วยเสมอ เป็นต้น

4.1 ความเชื่อเรื่องผี

ความเชื่อเรื่องผี กล่าวคือ เชื่อว่ามนุษย์มีวิญญาณ และวิญญาณนี้สามารถอำนวยประโยชน์หรือให้โทษได้ ผีคือสิ่งลึกลับซึ่งมีสภาพเกินคน ฉะนั้นผีจึงมีอำนาจอยู่เหนือคน อาจทำคน ให้ดี หรือให้ร้ายก็ได้ ในสังคมไทยมีความเชื่อว่า ผีเรือนช่วยคุ้มครองคนในบ้าน ก่อนตัดต้นไม้ใหญ่จะต้องบอกกล่าวให้ผีประจำต้นไม้นั้นให้ทราบเสียก่อน แสดงถึงอำนาจของผีที่จะบันดาลสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอยู่เหนือธรรมชาติ มนุษย์จึงมีการนับถือผี แสดงความเคารพบูชา สังเวย อ้อนวอน เพื่อขอให้ผีสางเทวดาเหล่านั้นช่วยคุ้มครองให้ตนอยู่อย่างปลอดภัย และมีอุปเท่ห์ต่าง ๆ สำหรับป้องกันภัยจากผีร้าย อุปเท่ห์ต่าง ๆ นี้ มักมีคาถาอาคม หรือเวทมนต์เป็นส่วนประกอบสำคัญ ฉะนั้นความเชื่อว่า ผีสางเทวดาและวิญญาณสามารถช่วยเหลือหรือทำร้ายมนุษย์ได้ จึงก่อให้เกิดการกระทำทางไสยศาสตร์ คือ มีการอ้อนวอนบวงสรวง บูชา หรือใช้เวทมนต์บังคับผีให้กระทำตามที่ตนประสงค์[9] ตามที่ปรากฏในข่าว เช่น สำนักข่าว Nation TV Online ประจำวันที่ 18 มิถุนายน 2561 ได้เสนอข่าวเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี มีรายละเอียดปรากฏดังนี้ ชาวไทยเชื้อสายเขมรทำพิธี “รำแม่มดถวายผีสางเทวดา” เชื่อปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายไม่ให้เจ็บป่วย เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2561 ครอบครัวนางสำรวย ปาโนรัมย์ อายุ 65 ปี ชาวบ้าน บ้านโคกเจริญ ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ทำพิธีรำแม่มด หรือ ทรงแม่มด ซึ่งเป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของชาวบ้านที่มีเชื้อสายเขมร โดยภาษาเขมรพื้นบ้านจะเรียกว่า“เรือมมะม๊วด”ซึ่งมีลักษณะคล้ายการทรงเจ้า เพื่อเป็นการถวายดวงวิญญาณผีสางเทวดา หรือ บรรพบุรุษที่ล่วงลับตามความเชื่อ ที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย เพื่อไม่ให้คนในครอบครัวเจ็บป่วย อีกทั้งยังเป็นการปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายให้ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข โดยการทำพิธีรำแม่มดจะมีการจัดอาหารคาวหวาน อาทิ หัวหมู ไก่ ผลไม้ เป็นเครื่องเซ่นไหว้ดวงวิญญาณผีสางเทวดา และบรรพบุรุษ

---

[8] เสาวลักษณ์ อนันตศานต์ และสุภัทรา บุญปัญญาโรจน์, **คติชนกับศาสนา,** (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558), หน้า 160.

[9] เดือน คำดี, **ศาสนศาสตร์,** (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531), หน้า 202.

ทั้งมีการจ้างดนตรี ทั้งแคน ซอ ฆ้องและกลอง มาเล่นขณะทำพิธีด้วย โดยระหว่างทำพิธีผู้เข้าทรงจะทำการร่ายรำตามจังหวะดนตรี และจะเปลี่ยนชุด ซึ่งมีทั้งผ้าสะโหร่ง ผ้าขาวม้า ผ้า 7 สี และแต่งหน้าทาปาก ตามความต้องการของดวงวิญญาณที่มาประทับร่าง นายเกษม ปาโนรัมย์ ผู้เป็นสามีบอกว่า การทำพิธีกรรมรำแม่มด หรือทรงแม่มด เป็นความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อเป็นการปัดเป่าสิ่งไม่ดี ให้ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข และขอขมา ดวงวิญญาณผีสาง เทวดา และบรรพบุรุษที่เคยลบหลู่ ล่วงเกิน ซึ่งครอบครัวจะทำเป็นประจำทุกปี ขณะชาวบ้านที่มีเชื้อสายเขมรในจังหวัดบุรีรัมย์หลายครอบครัว ที่มีความเชื่อก็มีการทำพิธีกรรมรำแม่มดเช่นกัน บางคนก็ทำเพื่อรักษาคนในครอบครัวที่มีอาการป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุ[10]

4.2 ความเชื่อตามบรรพบุรุษ

ความเชื่อตามบรรพบุรุษ กล่าวคือ มนุษย์เราเชื่อว่า วิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ไม่ได้หายไปไหน แต่ยังคงล่องลอยดูแล ปกปักรักษาชีวิตของลูกหลานอยู่เสมอ บางครั้งมนุษย์ประสบวิญญาณของบรรพบุรุษในความฝันหรือ จากการเข้าทรงทางใน เมื่อมีความเชื่อเช่นนี้ จึงสร้างสถานที่อยู่อาศัย สำหรับวิญญาณเหล่านี้ ในรูปแบบของฮวงซุ้ยอันสวยงามและในสถานที่ฝังศพต่างๆ อันวิจิตรตระกาลตาแต่ละปีจะมีเทศกาล กราบไหว้ บูชาบรรพบุรุษในรูปต่างๆ มากมายทั้งนี้เพราะความเชื่อว่าถ้าไม่กราบไหว้บูชาวิญญาณบรรพบุรุษ จะมาทำอันตราย เมื่อบูชาแล้วลูกหลานจะได้รับการพิทักษ์คุ้มครอง[11] ตามที่ปรากฏในข่าว เช่น สำนักข่าว MGR Online ประจำวันที่ 29 กันยายน 2562 ได้เสนอข่าวเกี่ยวกับความเชื่อตามบรรพบุรุษ มีรายละเอียดปรากฏดังนี้ วัดดังจัดโต๊ะจีนเลี้ยงผี เซ่นไหว้บรรพบุรุษ ชาวบ้านแห่ ส่องหาเลขเด็ดไปเสี่ยงดวงคึกคัก เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2562 ที่บริเวณหน้าศาลาการเปรียญ วัดบ้านแก ตำบลศรีพราน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง ได้มีการจัดพิธีเลี้ยงโต๊ะจีนผี ซึ่งเป็นประเพณี ความเชื่อของชาวบ้านที่จัดขึ้นกันเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เนื่องจากชาวบ้าน มีความเชื่อกันว่า ภายในบริเวณใต้ถุนศาลาการเปรียญแห่งนี้มีสิ่งลี้ลับ และมีวิญญาณของสัมภเวสี มาอาศัยอยู่ จึงได้มีการร่วมกันเลี้ยงโต๊ะจีนผีขึ้น เพื่ออุทิศส่วนกุศล ที่จัดกันเป็นประจำทุกปี โดยมีชาวบ้านเข้าร่วมพิธีจำนวนมาก และมีร่างทรงจำนวน 5 ร่างทรงเข้าร่วมในพิธี หลังจากพระครูสุตานุยุต เจ้าอาวาสวัดบ้านแก ทำน้ำมนต์ในพิธีเสร็จแล้วชาวบ้านต่างเข้าดูส่องขันน้ำมนต์เพื่อหาตัวเลขไปเสี่ยงดวงกันอย่างคึกคัก พระครูสุตานุยุต เจ้าอาวาสวัดบ้านแก กล่าวว่า พิธีเลี้ยงโต๊ะจีนผี เกิดขึ้นจากความเชื่อของชาวบ้านในหมู่บ้าน ตำบลวัดบ้านแก ที่ร่ำลือเกี่ยวกับความเฮี้ยนของศาลาผีเฮี้ยน บริเวณศาลาการเปรียญ ซึ่งอยู่ในบริเวณวัด ซึ่งมีประชาชนพบเห็นวิญญาณอยู่

---

[10] Nation tv, **ชาวไทยเชื้อสายเขมรทำพิธี "รำแม่มดถวายผีสางเทวดา" เชื่อปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายไม่ให้เจ็บป่วย,** 22 พฤศจิกายน 2562, https://www.nationtv.tv/main/content/378633842.

[11] เดือน คำดี, **ศาสนศาสตร์,** หน้า 202.

บนศาลาเป็นประจำ ซึ่งสร้างความหวาดกลัวเป็นอย่างมาก ชาวบ้านและผู้มีจิตความเชื่อ จึงร่วมกันสร้างความเชื่อมั่นด้วยการจัดโต๊ะจีนเพื่อทำบุญ รวมถึงอุทิศส่วนกุศลให้กับวิญญาณสัมภเวสี ผีเร่ร่อนทั้งหลายที่เชื่อกันว่า สถิตอยู่ที่ศาลาการเปรียญแห่งนี้ พร้อมทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผีและบรรพบุรุษที่สิงสถิต อยู่บริเวณศาลาการเปรียญหลังดังกล่าว ซึ่งชาวบ้านได้ร่วมทำกันมาหลายปีแล้ว จนกระทั้งเป็นประเพณีที่ชาวบ้านได้กระทำสืบสานกันต่อมาจนถึงปัจจุบัน[12]

4.3 ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคือ ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นความเชื่อที่อยู่คู่กับคนไทยมาแต่อดีต ส่วนมากจะพบเห็นได้จากพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง พระเครื่อง ผ้ายันต์ รูปเหมือนพระสงฆ์ที่เคารพเลื่อมใส เป็นพระเกจิอาจารย์ รวมไปถึงศาลปู่ศาลหลักเมือง ศาลเจ้าพ่อ ศาลเจ้าแม่ หรือเชื่อในวัตถุมงคลเครื่องรางของขลังสิ่งที่มีปาฏิหาริย์ต่างๆตามคติของชาวพุทธโดยสรุปเชื่อว่าอำนาจจากพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สามารถป้องกัน ผีร้ายได้ ความเชื่อเหล่านี้ยังมีปรากฏให้เห็นในสังคมไทยปัจจุบัน[13] ตามที่ปรากฏในข่าวเช่น สำนักข่าว Thairath Online ประจำวันที่ 24 มกราคม 2562 ได้เสนอข่าวเกี่ยวกับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีรายละเอียดปรากฏดังนี้ อัศจรรย์พระเกจิดังเมืองไทยมรณภาพ สรีระร่าง ไม่เน่า เผาไม่ไหม้ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2555 ขณะลูกศิษย์หลายพันคนร่วมพิธีฌาปนกิจ สรีระสังขารหลวงพ่อประสิทธิ์ อุฏฐายี อดีตเจ้าคณะตำบลวังสำโรง และอดีตเจ้าอาวาส วัดทับรูปพัฒนาราม ตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ซึ่งมรณภาพด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2552 สิริรวมอายุ 80 ปี โดยระหว่างพิธีประชุมเพลิง มีการจุดไฟถึง 3 ครั้ง แต่ไฟไม่ลุกไหม้โลงไหม้เพียงดอกไม้จันทร์เท่านั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงมีความเห็นให้ย้ายโลง ขึ้นไปที่ศาลาการเปรียญ และนำสรีระสังขารหลวงพ่อประสิทธิ์ ไปบรรจุที่โลงแก้วใส เพื่อให้ลูกศิษย์กราบนมัสการ นอกจากนี้ยังมีเหตุอัศจรรย์ ในพิธีพระราชทานเพลิงศพพระครูสมุห์ธรรมสุนทร หรือหลวงพ่อสุด อดีตเจ้าอาวาสวัดกาหลง เกจิชื่อดังในจังหวัดสมุทรสาคร เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2545 โดยร่างหลวงพ่อสุดโดนไฟเผาไหม้ไม่หมดทั้งๆ ที่ใช้เวลานานกว่า 2 ชั่วโมง พบว่ากระดูกหรืออัฐิยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์มาก ไม่บิ่นหรือแตกเป็นชิ้น ๆ สำหรับหลวงพ่อสุด เป็นเจ้าตำรับยันต์ตะกร้อและเสือเผ่น เคยเป็นอาจารย์ “ตี๋ใหญ่” ขุนโจรชื่อดังในอดีต ซึ่งร่ำลือกันว่ามีวิชาล่องหนหายตัว และหนังเหนียว เพราะมี ผ้ายันต์และตะกรุดของหลวงพ่อสุด ส่วนที่วัดพระขาว อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังคงมีลูกศิษย์ผู้ความเชื่อ เดินทางมากราบไหว้สักการะสรีระสังขารหลวงปู่ทิมอดีตเจ้าอาวาสวัดพระ

---

[12] MGR, **วัดดังจัดโต๊ะจีน เลี้ยงผี เซ่นไหว้บรรพบุรุษ ชาวบ้านแห่ส่องหาเลขเด็ดไปเสี่ยงดวงคึกคัก,** 22 พฤศจิกายน 2562, https://mgronline.com/local/detail/9620000093705.

[13] สนิท สมัครการ, **ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย วิเคราะห์เชิงสังคม–มานุษยวิทยา,** (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2539), หน้า 55.

ขาว มหาเถราจารย์แห่งกรุงอโยธยา ซึ่งไม่เปื่อย ไม่เน่า บรรจุในโลงแก้วประดับลวดลายมุขสวยงาม พร้อมอาสนะรองพื้นโลงแก้วเป็นผ้าไหมสีขาว ทอลวดลายดอกพิกุลถักดิ้นทอง ตามที่หลวงปู่ทิม เคยสร้างเตรียมไว้ ครั้งเมื่อยังมีชีวิตและได้ละสังขาร สิริอายุรวม 96 ปี เมื่อเวลา 10.55 น. วันอาทิตย์ที่ 22 มีนาคม 2552 หรือกว่า 10 ปีมาแล้ว[14]

4.4 ความเชื่อในเทพเจ้า

ความเชื่อในเทพเจ้า กล่าวคือ ซึ่งเป็นความเชื่อในเทพเจ้า ซึ่งเกิดจากความคิดเรื่องวิญญาณหรือเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีประจำอยู่ในแต่ละปรากฏการณ์ของธรรมชาติต่าง ๆ มีเทพเจ้าหลายองค์ในศาสนาพราหมณ์ที่กลายมาเป็นที่เคารพนับถือของชาวไทย เช่น พระพรหม พระอิศวร พระพิฆเนศวร บางกลุ่มเชื่อว่าพระอาทิตย์เป็นเทพสูงสุด พระจันทร์ พระวายุ และพระอัคคีเป็นรองลงมา แล้วกำหนดรูปร่าง ลักษณะของเทพเจ้าแต่ละองค์ให้มีลักษณะแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากคุณลักษณะเฉพาะของเทพแต่ละองค์ ตามตำนานกำเนิดแล้ว ก็จะพบว่าอุปนิสัยของเทพเหล่านี้ได้สะท้อนภาวะหมุนเวียนของโลก[15] ตามที่ปรากฏในข่าวเช่น สำนักข่าว Posttoday Online ประจำวันที่ 11 เมษายน 2562 ได้เสนอข่าวเกี่ยวกับความเชื่อในเทพเจ้า มีรายละเอียดปรากฏดังนี้ ไทยนับถือพระคเณศมากสุดในสุวรรณภูมิ หนังสือ 108 ปีแห่งการสถาปนากรมศิลปากรที่ นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ เป็นบรรณาธิการ เล่าเรื่อง พระคเณศ พร้อมภาพประกอบอีกหลายรูปแบบ รวมทั้งปกก็เป็นรูปพระคเณศด้วย ส่วนบทความหลักในเล่ม เล่าเรื่องพระคเณศตั้งแต่ ประติมานุษยวิทยา ว่าด้วยลักษณะของพระคเณศ เช่นมีร่างกายเป็นมนุษย์ สัณฐานต่ำเตี้ย อกกว้าง ท้องพลุ้ย ศีรษะใหญ่และเป็นช้าง หูใหญ่เหมือนกระด้ง ปาก และตา มีขนาดเล็ก มีงวงคดโค้ง (จะโค้งไปทางซ้ายเป็นส่วนใหญ่ ส่วนโค้งไปทางขวานั้น พบที่ไหนให้รีบเก็บรักษา เพราะหายากมาก) ใบหน้าสีแดง โดยมีหนูเป็นพาหนะ และมีธงประจำองค์ ก็เป็นรูปหนู เช่นกัน อาจารย์สมชาย ณ นครพนม เล่าเรื่องพระคเณศ กับหนู ทำนองไม่เชื่ออย่าลบหลู่ว่า เพื่อนคนหนึ่งบูชาพระคเณศ สม่ำเสมอ วันหนึ่งบ่นให้ อาจารย์สมชาย ฟังว่าทำไมบ้านเขาจึงมีหนูมากเหลือเกิน อาจารย์สมชายถามว่าบูชาพระคเณศหรือเปล่า เขาบอกว่าบูชา ต่อมาอาจารย์สมชายไปจังหวัดเชียงใหม่ ซื้อหนูที่ทำด้วยเซรามิกให้เพื่อนเอาไปถวายพระคเณศ เมื่อพบกันอีกครั้ง เพื่อนบอกด้วยความดีใจว่าหนูในบ้านหายไปหมดแล้ว จะเห็นได้ว่า ในสมัยรัชกาลที่ 6 พระคเณศ เข้าสู่เมืองไทย ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 ซึ่งมีลักษณะของศิลปะอินเดียและศิลปะอื่นๆ ที่เจริญและแพร่หลายอยู่ในดินแดนนี้ก่อนสมัยสุโขทัย เช่น ศิลปะทาวารวดี และศิลปะเขมร เป็นต้น แต่มารุ่งเรืองในสมัยรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ที่ทรงให้ความสนใจศึกษา

---

[14] Thairath, **อัศจรรย์พระเกจิดังเมืองไทยมรณภาพ สรีระร่างไม่เน่า เผาไม่ไหม้,** 22 พฤศจิกายน 2562, https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1478865.

[15] เดือน คำดี, **ศาสนศาสตร์,** หน้า 41.

ภารตวิทยาแนวตะวันตก และทรงพระราชนิพนธ์เนื่องด้วยเทววิทยาหลายเรื่อง จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้าง “เทวลัยพระคเณศ” ในฐานะเทพแห่ง ศิลปศาสตร์ ณ พระราชวังสนามจันทร์ สำหรับบวงสรวงบูชาเป็นสิริมงคล นับแต่นั้นบทบาทของพระคเณศ ในฐานะ เทพเจ้าแห่งศิลปะวิทยาการจึงได้รับการฟื้นฟูและเผยแพร่กว้างขวางในสังคมไทย ตราสัญลักษณ์ ปัจจุบันพระคเณศ เป็นตราสัญลักษณ์ของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับงานด้านอักษรศาสตร์และวรรณคดี เช่น ตราเครื่องหมายวรรณคดีสโมสร ต่อมาใช้เป็นตราสัญลักษณ์ของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาด้านศิลปกรรม นาฏศิลป์ และดุริยางคศิลป์ ได้แก่ ตราประจำกรมศิลปากร มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยช่างศิลป วิทยาลัยนาฏศิลป์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จากบทบาทฐานะในแวดวงศิลปกรรม พระคเณศจึงเป็นที่รู้จักและยอมรับในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง ปัจจุบันพระคเณศได้รับความนับถือทั่วไปในฐานะเทพผู้ขจัดอุปสรรคและบันดาล[16]

4.5 ความเชื่อตามคำเล่าลือ

ความเชื่อตามคำเล่าลือ กล่าวคือ การเชื่อตามคำเล่าลือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การเชื่อจากคำบอกเล่าจากปากต่อปากแล้ว แผ่ขยายออกไปอย่างรวดเร็ว ส่วนมากมักจะหาต้นตอแหล่งกำเนิดของข่าวไม่ชัดเจน เนื่องจากเป็นความเชื่อพื้นบ้านที่ไม่ได้คำนึงถึงเหตุผลเป็นพื้นฐาน เช่น เชื่อว่าบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์รักษาโรคได้ เชื่อว่ายาผีบอกรักษาได้สารพัดโรค เชื่อว่าดื่มน้ำปัสสาวะรักษาโรคได้ เป็นต้น ความเชื่อเหล่านี้เกิดจากการพยายามพึ่งพาสิ่งภายนอกมาเยียวยารักษาโรคภัยไข้เจ็บที่มาเบียดเบียน ฉะนั้นจึงเกิดความเชื่อ เพราะการบอกเล่าปากต่อปากหรือคำเล่าลือ ตามที่ปรากฏในข่าว เช่น สำนักข่าว Thairath Online ประจำวันที่ 11 มิถุนายน 2562 ได้เสนอข่าวเกี่ยวกับความความเชื่อตามคำเล่าลือมีรายละเอียดปรากฏดังนี้ ชาวบ้านแห่บูชาน้ำผุดใต้ต้นลำใย เชื่อป่วยไข้ ดื่มกิน ทารักษาโรคหายขาด เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2562 ที่บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 17 บ้านดงเจริญ ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นบ้านของ นายบุตร–นางแสงหล้า ทิศอุ่น พ่ออุ้ย แม่อุ้ย วัย 70 ปี บรรยากาศคึกคักเกือบจะตลอดทั้งวัน หลังบริเวณใต้ต้นลำไย มีน้ำผุดออกมาลักษณะคล้ายตาน้ำ แล้วมีเสียงร่ำลือบอกต่อๆ กันว่า เมื่อไปกราบไหว้บูชาตักมาดื่ม หรือทาตามจุดที่เจ็บปวดคัดยอก จะหายหรืออาการดีขึ้น ซึ่งเจ้าของบ้าน ต้องเอาไม้ไผ่มาล้อมไว้ และใช้ปูนก่อเป็นบ่อ แล้วต่อท่อให้น้ำไหลออกมาลงในภาชนะต่างๆ ที่มีคนนำมารองรับน้ำเอาไว้ เพื่อให้ตักเอาไปใช้ได้สะดวก พร้อมตั้งกองผ้าป่าเปิดให้คนที่มาขอรับน้ำ ร่วมทำบุญยกซ่อฟ้าวัดใกล้บ้าน ซึ่งก็มีคนร่วมทำบุญกันมากน้อยตามความเชื่อ โดย นายบุตร เล่าว่า พบมีน้ำผุดออกมาตั้งแต่วันที่ 2 มิถุนายน ที่ผ่านมา จึงชวนเพื่อนบ้านมาดู แล้วเห็นตรงกันว่าน่าจะเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์หรือบ่อน้ำทิพย์ จึงนำดอกไม้ ธูปเทียนมากราบไหว้อธิษฐานว่า หากเป็น

---

[16] Posttoday, **ไทยนับถือพระเคณศมากที่สุดในสุวรรณภูมิ,** 22 พฤศจิกายน 2562, https://www. Posttoday.com/dhamma/586153.

น้ำศักดิ์สิทธิ์จริง เมื่อนำมาทา ก็ขอให้อาการปวดขาที่เป็นอยู่หายหรือดีขึ้น ซึ่งหลังจากที่เอาน้ำมาทา ปรากฏว่า อาการดีขึ้นจริง ส่วนเหตุผลที่ว่าทำไมถึงเชื่อว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์นั้น ก็เนื่องมาจากตนอยู่มากว่า 50 ปี ไม่เคยเกิดเหตุการณ์แบบนี้มาก่อน เลยคิดกันเอาเองว่าเกิดขึ้นเพราะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาช่วยเหลือชาวบ้าน หลังจากที่เกิดน้ำผุดขึ้นมา มีคนมาขอน้ำไป ตนและครอบครัวไม่ได้เก็บเงิน แต่คนที่มากราบไหว้และมาขอน้ำ อยากให้เงินเป็นค่าครู ตนจึงตั้งใจและอธิษฐานว่า จะทำเป็นกองผ้าป่านำไปถวายวัดใกล้หมู่บ้าน เนื่องจากหมู่บ้านไม่มีวัด ในวันที่ 16 ที่จะถึงนี้จะมีงานยก ช่อฟ้า ส่วนจะให้เท่าไรก็แล้วแต่จะทำบุญทำทาน เพราะเงินทุกบาท ทุกสตางค์ที่ได้มาก็จะถวายวัด นายบุตร ระบุ ด้านเพื่อนบ้านนายบุตร ซึ่งมาตักเอาน้ำไปดื่มกินเป็นประจำ บอกว่า อยู่บ้านใกล้กันเลยได้รู้ได้เห็นตั้งแต่ต้น ปกติตนไม่ค่อยสบายมีอาการตาพร่าตามัวตาเปียกตาแฉะ เมื่ออธิษฐานแล้วลองเอาล้างหน้าดูปรากฏว่าอาการดีขึ้น นอกจากนั้นยังมีอาการชาตามแขนตามขาจึงลองกินน้ำที่ ผุดออกมาพร้อมกับอธิษฐานขอให้หายหรืออาการดีขึ้น หลังดื่มกินเข้าไปอาการก็ดีขึ้น ส่วนใครจะเชื่อหรือไม่นั้น คงบังคับใครไม่ได้ แต่ตนเชื่อ คนที่มาเอาน้ำบ่อย ๆ คือ คนที่เชื่อแล้วดีขึ้นจากการอธิษฐาน อย่างไรก็ตามเรื่องนี้เป็นความเชื่อส่วนบุคคล จึงต้องใช้วิจารณญาณ[17]

4.6 ความเชื่อตามคำโฆษณา

ความเชื่อตามคำโฆษณา คือ การเชื่อตามคำโฆษณาเรียกว่า เชื่อด้วยแรงประชาสัมพันธ์ คือ การเชิญชวน ชักชวน โน้มน้าวให้คล้อยตามต่อปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง ซึ่งได้รับความสนใจจากประชาชน เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ งานบั้งไฟพญานาค 15 ค่ำ เดือน 11 มหัศจรรย์แห่งลุ่มน้ำโขงจังหวัดหนองคาย ถือเป็นการประชาสัมพันธ์ระดับภูมิภาคสนับสนุนโดยกระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงส่งผลให้คนไทยบางส่วนที่ชื่นชอบความอัศจรรย์ สิ่งเหนือธรรมชาติ ความลี้ลับ ซึ่งถูกสนับสนุนให้เชื่อด้วยกระแสของสื่อ และสื่อก็เป็นตัวชี้นำสังคม ฉะนั้นจึงเกิดความเชื่อ เพราะการถือปฏิบัติถือเป็นประเพณีสืบๆ กันมา ตามที่ปรากฏในข่าวเช่น สำนักข่าว Siamrath Online ประจำวันที่ 14 ตุลาคม 2562 ได้เสนอข่าวเกี่ยวกับความเชื่อตามคำโฆษณา มีรายละเอียดปรากฏดังนี้ ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ในวันออกพรรษา ขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 ทั้งหมด 450 ลูก มากสุดที่ อ.รัตนวาปี บันทึกผลการเกิดปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ในวันออกพรรษา ขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 ปี 2562 ขึ้นทั้งหมด 450 ลูก มากสุดที่ อ. รัตนวาปี ผู้สื่อข่าวรายงานว่า บรรยากาศการชมบั้งไฟพญานาค เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2562 ที่ผ่านมาว่า มีนักท่องเที่ยวจากทั่วประเทศเดินทางมาชมปรากฏการณ์“บั้งไฟพญานาค”เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะชมอยู่ในพื้นที่ 2 อำเภอที่เคยมีปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคเกิดขึ้นทุกปี คือ อำเภอโพนพิสัย และ อำเภอรัตนวาปี โดยเข้าไปจับจองพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำโขง จุดที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาชมเป็น

[17] Thairath, **แห่บูชาน้ำผุดใต้ต้นลำไย เชื่อป่วยไข้ดื่มกินทารักษาโรคหายขาด,** 17 พฤษภาคม 2562, https://www.thairath.co.th/news/local/north/159o576.

จำนวนมาก คือ ที่บ้านน้ำเป บ้านท่าม่วง และบ้านตาลชุม อำเภอรัตนวาปี บ้านหนองกุ้ง บ้านหนองแก้ว อำเภอโพนพิสัย ที่เกิดบั้งไฟพญานาคมากกว่าทุกจุด ในปีนี้นักท่องเที่ยวไม่ผิดหวัง บั้งไฟพญานาคขึ้นให้นักท่องเที่ยวได้ชมมากกว่าปีที่ผ่านมา จากข้อมูลของสถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดหนองคาย วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง FM 97.75 Mhz ได้บันทึกผลการเกิดปรากฏการณ์ “บั้งไฟพญานาค”ในวันออกพรรษา รายงานโดย สมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดหนองคาย ที่ประจำจุดในแต่ละพื้นที่ ที่มีปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ดังนี้ ในพื้นที่ อำเภอโพนพิสัย หนองกุ้งเหนือ 49 ลูก องค์การบริหารส่วนตำบลจุมพล 17 ลูก วัดหลวง 9 ลูก วัดจอมนาง 9 ลูก ในพื้นที่อำเภอรัตนวาปี ท่าม่วง 76 ลูก ตาลชุม 76 ลูก โพนแพง 12 ลูก น้ำเป 77 ลูก หนองแก้ว 86 ลูก ส่วนที่ ลานพญานาค อำเภอปากคาด จังหวัดบึงกาฬ 22 ลูก และที่ แก่งอาฮง 1 ลูก บ้านท่าสีโค อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ 16 ลูก รวมทั้งหมด 450 ลูกสำหรับปีนี้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคในพื้นที่ จังหวัดหนองคาย และ จังหวัดบึงกาฬ มีมากกว่าปีที่แล้ว ทำให้การจราจรติดขัดอย่างหนัก เนื่องจากที่ผ่านมามีการกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวโดยดึงเอาความเป็นท้องถิ่น ความเชื่อ มาให้นักท่องเที่ยวทั่วประเทศได้รู้จักโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อเกี่ยวกับพญานาคที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา[18]

4.7 ความเชื่อเพราะความศักดิ์สิทธิ์

ความเชื่อเพราะความศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคือ การเชื่อเพราะความศักดิ์สิทธิ์เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นความเชื่อส่วนบุคคลไม่สามารถพิสูจน์ได้ในเชิงวิทยาศาสตร์ เช่น ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์ ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ ลงอักขระยันต์บนผืนผ้า ความเชื่อเกี่ยวกับวัตถุมงคล ด้วยเชื่อว่า มีความศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์แก่ผู้ใช้ ทำให้เกิดเมตตามหานิยม แคล้วคลาดอันตรายหรืออยู่ยงคงกระพัน ฉะนั้นจึงเกิดความเชื่อ เพราะเป็นบุคคลน่าเชื่อถือ หรือครูอาจารย์ของตน ตามที่ปรากฏในข่าว เช่น สำนักข่าว Thairath Online ประจำวันที่ 4 พฤษภาคม 2556 ได้เสนอข่าวเกี่ยวกับความเชื่อเพราะความศักดิ์สิทธิ์ มีรายละเอียดปรากฏดังนี้ ลูกศิษย์นับหมื่นแห่ร่วมงานครอบครู“อาจารย์หนู กันภัย”เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2556 ที่สำนักสักยันต์เลขที่ 95/5 หมู่ 1 หมู่บ้านพูลศรี ถนนปทุมธานีสายใน ตำบลบางแขยง อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี ได้มีบรรดาลูกศิษย์และประชาชนจำนวนมาก ที่ตกหล่นเดินทางมาไม่ทันร่วมงาน วันไหว้ครู ครอบครูหนุนดวง ประจำปี 2556 ของนายสมพงษ์ กันภัย หรือที่รู้จักกันดีในชื่อ “อาจารย์หนู กันภัย” ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกวันที่ 30 เมษายน และ 1 พฤษภาคม โดยอาจารย์หนูเปิดเผยว่า สืบเนื่องจากทุกปีที่ผ่านมาได้มีการจัดพิธี ครอบครู ไหว้ครู หนุนดวง เป็นประจำทุกปี โดยมีบรรดา ข้าราชการ พ่อค้าประชาชน รวมถึงเหล่าศิลปิน ดาราตลก และนักกีฬา ต่างเดินทางมาร่วมงานนับหมื่นคน แต่ยังมีลูก

[18]Siamrath, **ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคในวันออกพรรษา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ทั้งหมด 450 ลูก มากที่สุด ที่ อ. รัตนวาปี,** 22 พฤศจิกายน 2562, https://www.siamrath.co.th/news/108793.

ศิษย์อีกหลายคนที่เดินทางมาไม่ทันงาน ตนจึงได้ขยายเวลาเพิ่มอีก 2 วัน และหลังจากเสร็จงานประมาณ 1 สัปดาห์ ตนจะเดินทางไปสักยันต์ต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้สำหรับงานไหว้ครูครอบครู หนุนดวง ประจำปี อาจารย์หนูได้ทำพิธีปลุกเสก หนุนดวง ปลุกเสกคน และงานพิธีพระพุทธเจ้าเปิดโลก หนุนดวงชะตา สิ่งร้ายกลับกลายเป็นดี โดยงานพิธีครั้งนี้นับเป็นพิธียิ่งใหญ่ มีประชาชนและศิษยานุศิษย์เดินทางมาร่วมงานมากกว่าทุก ๆ ปีที่ผ่านมา[19]

4.8 ปรากฏการณ์ความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาโรค

ปรากฏการณ์ความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาโรค กล่าวคือ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ความปลอดภัยในชีวิตมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงปราศจากโรคภัยเบียดเบียน ใช้วิธีการรักษาด้วยเวทมนตร์คาถา การอาบน้ำมนต์[20] ตามที่ปรากฏในข่าวเช่น สำนักข่าว Matichon Online ประจำวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562 ได้เสนอข่าวเกี่ยวกับความเชื่อการรักษาโรค มีรายละเอียดปรากฏดังนี้ คณะหมอไสยศาสตร์ จากอำเภอทุ่งฝนอาสารักษาสาวอุดรธานีถูกล่ามโซ่นานนับ 10 ปี เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2557 ผู้สื่อข่าวเดินทางไปที่บ้านหลังหนึ่งใน ตำบลพังงู อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นบ้านพักของ นางสาวกัลยา (สงวนนามสกุล) อายุ 27 ปีที่มีอาการป่วยทางจิตถูกล่าม โซ่ไว้กับเสาบ้านมานานนับ 10 ปี โดยญาติเชื่อว่าถูกคุณไสย ทำให้ไม่สามารถควบคุมสติตัวเองได้ โดยเฉพาะช่วงก่อนวันพระ คนป่วยจะมีอาการ คลุ้มคลั่งอย่างรุนแรงถึงขนาดไม่สวมเสื้อผ้าเดินไปรอบ ๆ หมู่บ้านบางครั้งทำลายข้าวของได้รับความเสียหาย ซึ่งญาติได้พาไปรักษาอาการป่วยทางจิตที่โรงพยาบาลขอนแก่นแต่อาการก็ไม่ดีขึ้นจึงต้องล่ามโซ่เอาไว้ ด้านพี่ชายกล่าว่า ได้มีหมอที่รักษาทางไสยศาสตร์เดินทางมาจากอำเภอทุ่งฝนบอกว่าพวกตนทราบข่าวเรื่องของน้อง จึงอาสารักษาให้เพราะสงสาร โดยหมอบอกว่าไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอะไร หลังจากนั้นคณะหมอรักษาทางไสยศาสตร์ ก็ได้จัดทำพิธีอยู่ในห้องไม่ให้ญาติเข้าไปดู ใช้เวลานาน 2 ชั่วโมง จึงออกมาแล้วอาบน้ำมนต์ให้กับคนป่วยนอกบ้าน พร้อมกับมอบของขลังให้คนป่วยคล้องคอก่อนเดินทางกลับ บอกว่าน้องสาวของตนถูกเพื่อนชายในวัยเดียวกันสมัยเรียนหนังสือที่รักกันเล่น คุณไสยจึงมีอาการเช่นนี้ ซึ่งหลังจากหมอทางคุณไสยศาสตร์รักษาเพียง 1 วันน้องสาวของตนมีอาการดีขึ้นพูดคุย รู้เรื่อง ยิ้มแย้มแจ่มใสตนรู้สึกดีใจมากและหมอไสยศาสตร์บอกว่าจะทำการรักษาให้ทั้งหมด 3 วันติดต่อกันน้องของตนก็จะหายมีชีวิตตามปกติเหมือนคนอื่นทั่ว ๆ ไป[21]

---

[19] Thairath, **ลูกศิษย์นับหมื่นแห่งานครอบครู อาจารย์หนู กันภัย,** 17 พฤษภาคม 2562, https://www.thairath.co.th/content/342702.

[20] เรื่องเดียวกัน.

[21] Matichon, **คณะหมอไสยศาสตร์ จากอำเภอทุ่งฝน อาสารักษาสาวอุดรธานีถูกล่ามโซ่นานนับ 10 ปี,** 17 พฤษภาคม 2562, https://www.matichon.co.th/region/news_1371974.

4.9 ปรากฏการณ์ความเชื่อเกี่ยวกับความสุข

ปรากฏการณ์ความเชื่อเกี่ยวกับความสุข กล่าวคือ ความสุข คือ ความร่มเย็นปราศจากศัตรูภัยอันตรายเบียดเบียน ใช้วิธีการรักษาด้วย การสะเดาะเคราะห์ การบวงสรวง การให้พร[22] ตามที่ปรากฏในข่าวเช่น สำนักข่าว 77 Kaoded ประจำวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2562 ได้เสนอข่าวเกี่ยวกับความเชื่อความสุข มีรายละเอียดปรากฏดังนี้ บูชาพระแม่โพสพ งานบุญเบิกฟ้ามหาสารคาม เสี่ยงทายคางไก่ ปีนี้ไร่นาอุดมสมบูรณ์ มหาสารคาม-พ่อเมืองตักศิลานำพี่น้องประชาชนจัดพิธีบูชาพระแม่โพสพในงานบุญเบิกฟ้าและกาชาดมหาสารคาม พราหมณ์เสี่ยงทายคางไก่ปีนี้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวปลาอุดมสมบูรณ์ ที่บริเวณหน้าพระประธานกันทรวิชัย ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม นายเกียรติศักดิ์ จันทรา ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม พร้อมด้วย นางวริฐา จันทรา นายกเหล่ากาชาดจังหวัดมหาสารคาม หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงานเอกชนและประชาชนทั่วไป ร่วมกันจัดพิธีบูชาพระแม่โพสพ ถือเป็นงานสำคัญในงานประเพณีบุญเบิกฟ้ามหาสารคามและกาชาดจังหวัดมหาสารคาม ตามความเชื่อที่ว่า เมื่อถึงวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปีฟ้าจะเริ่มไขประตูฝน จะมีเสียงฟ้าร้อง และทิศที่ฟ้าร้องเป็นสัญญาณบ่งบอกปริมาณน้ำฝน และถือเป็นการเตรียมตัวเริ่มต้นฤดูกาลทำนา ชาวนาก็จะนำปุ๋ยคอกไปใส่ผืนดินให้มีความอุดมสมบูรณ์เป็นการตอบแทนผืนแผ่นดิน ที่ทำกินและเตรียมพร้อมเพาะปลูกข้าวซึ่งฝนแรกของปีกำลังจะมาถึง ซึ่งปีนี้ได้ฤกษ์บูชาตรงกับ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2562 สำหรับพิธีบูชาพระแม่โพสพ เริ่มจากพระสงฆ์สวดเจริญพระพุทธมนต์เพื่อเป็นสิริมงคล จากนั้นคณะนางรำซึ่งเป็นนิสิตจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามออกมาฟ้อนบวงสรวง แล้วจึงประกอบพิธีกรรมเสี่ยงทายคางไก่ โดยพราหมณ์ได้ประกอบพิธีบูชาเทพยดาและบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมือง แล้วจึงนำคางไก่ต้มที่เตรียมไว้มาดูลักษณะประกอบการทำนาย ซึ่งปรากฏว่าคางไก่วันนี้โค้งสวยงามเสมอกันทั้งสองข้าง ทำนายได้ว่าบ้านเมืองและพี่น้องประชาชนจะเจริญยิ่งขึ้น ฝนฟ้าจะตกต้องตามฤดูกาล เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม น้ำท่าในไร่นาจะดี ข้าวกล้าในนาจะอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้พราหมณ์ได้ทำนายเสียงฟ้าร้องครั้งแรกของปี ดังขึ้นทางทิศหรดี มีเสือเป็นสัตว์ประจำทิศเป็นทิศประตูตะกั่ว ทำนายว่าปีนี้ฝนจะดี น้ำพอเหมาะ ผลหมากรากไม้อุดมสมบูรณ์ ปูปลามีมาก ข้าวกล้าบริบูรณ์ ผู้คนมีความสุข จากนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมด้วยนายกเหล่ากาชาด และหัวหน้าส่วนราชการ นำขบวนกลองยาว พร้อมด้วยคู่หาบเงินคู่หาบทอง ขนปุ๋ยคอกไปใส่ในแปลงนาสาธิต ที่บริเวณลานด้านข้างหอประธานกันทรวิชัย เพื่อถือเป็นการบำรุงปรับปรุงดิน และถือเป็นการเริ่มต้นฤดูกาลทำนา เพื่อเป็นอาหารของข้าว ให้ข้าวอุดมสมบูรณ์ ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ชาวนาปฏิบัติสืบทอด

[22] อารี ถาวรเศรษฐ์, คติชนวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: ก็อปปี้ แอนด์ พริ้นท์, 2546), หน้า 96.

กันมาอย่างยาวนาน บรรยากาศเป็นไปด้วยความสนุกสนาน แต่แฝงไปด้วยคติและความเชื่อของท้องถิ่น[23]

4.10 ปรากฏการณ์ความเชื่อเกี่ยวกับความรัก

ปรากฏการณ์ความเชื่อเกี่ยวกับความรัก กล่าวคือ การสร้างความรัก ความอบอุ่น ความสุขในครอบครัว โดยการทำเสน่ห์ยาแฝด ปลุกเสกน้ำมันพราย เพื่อทำให้คนรักกันเกลียดกัน ทำให้คนเกลียดกันกลับมารักกัน[24] ตามที่ปรากฏในข่าว เช่น สำนักข่าว Thairath Online ประจำวันที่ 15 สิงหาคม 2558 ได้เสนอข่าวเกี่ยวกับความความเชื่อความรัก มีรายละเอียดปรากฏดังนี้ จับเณรแอ หื่น–ทำเสน่ห์ รวบเณรแอ อดีตจอมขมังเวทย์ หื่นกามหลังติดคุกหลายปีไม่เข็ดหลาบ พ้นโทษออกมายังใช้สันดานเดิมหากิน ตุ๋นสาวไทยที่หลงคารม มาทำเสน่ห์ยาแฝดหวังให้ผัวฝรั่งกลับมาอยู่กินกันตามเดิม หลอกฟาดเงินสด ๆ ไปครึ่งแสนแถมล่อลวงข่มขืนเหยื่อซ้ำด้วย พอรู้ว่าโดนต้มจนเปื่อยผู้เสียหายวิ่งโร่แจ้งตำรวจ ตะครุบตัวได้ที่สำนักสงฆ์ในจังหวัดลพบุรี เจ้าตัวยอมรับหน้าด้าน ๆ ไม่มีเวทมนตร์หรืออิทธิฤทธิ์ใด ๆ เป็นเรื่องหลอกลวงทั้งเพ การจับกุมครั้งนี้สืบเนื่องจาก เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2558 นางสาวหนึ่ง (นามสมมติ) อายุ 40 ปี เดินทางไปยังบ้านเลขที่ 96/40 หมู่ 10 ตำบลบางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี เพื่อปรึกษาปัญหาชีวิตกับ นายหาญ รักษาจิตร์ หรือเณรแอ ในเรื่องที่สามีชาวอเมริกันขอเลิก แล้วเดินทางกลับประเทศบ้านเกิด ตนอยากให้สามีฝรั่งกลับมาอยู่กินกันตามเดิม และได้รับคำบอกเล่าจากคนที่รู้จักว่า เณรแอ มีคาถาอาคมทำเสน่ห์ยาแฝดให้คนรักกลับมาคืนดีได้ โดย นายหาญหรือเณรแอได้ทำพิธีลงน้ำมันพรายให้ตนตามร่างกายพร้อมกับบอกว่า ถ้าหากจะให้ได้ผลเร็วต้องมีเพศสัมพันธ์กับตน ครั้งแรกผู้เสียหายบอกปัดไม่สะดวก ก่อนจะมอบเงินในการทำพิธีให้ 50,000 บาท ตามที่เณรแอเรียกร้อง หลังจากนั้นตนได้นัดให้ นายหาญหรือเณรแอมาทำพิธีอีกครั้งที่คอนโดมิเนียม ย่านท่าน้ำนนท์ แต่ครั้งนี้นายหาญ ขู่ว่าจะต้องยอมร่วมหลับนอนกับตน มิเช่นนั้นวิชาอาคมจะไม่ได้ผล ตนหลงเชื่อยอมมีเพศสัมพันธ์ด้วยหลังเสร็จพิธีแล้วนายหาญบอกว่าภายใน 7 วัน สามีชาวต่างชาติจะกลับมาคืนดีอย่างแน่นอน หลังครบกำหนดและผ่านไปหลายวัน สามีชาวต่างชาติยังไม่กลับมา ตนได้ติดต่อไปหานายหาญ ว่าทำไมไม่ได้ผล แต่นายหาญพยายามบ่ายเบี่ยงเรื่อยมา กระทั่งเดือนมิถุนายนผู้เสียหายเห็นว่าทิ้งระยะเนิ่นนานพอสมควรแล้วยังไม่มีผลใด ๆ เกิดขึ้น ทำให้มั่นใจว่าถูกหลอกแน่นอน จึงเข้าแจ้งความกับพนักงานสอบสวน[25]

---

[23] 77 Kaoded, **บูชาพระแม่โพสพ งานบุญเบิกฟ้ามหาสารคาม เสี่ยงทายคางไก่ปีนี้ไร่นาอุดมสมบูรณ์,** 22 พฤศจิกายน 2562, https://www.77kaoded.com/contet/312072.

[24] อารี ถาวรเศรษฐ์, **คติชนวิทยา,** หน้า 96.

[25] Thairath, **จับเณรแอ หื่น–ทำเสน่ห์,** 22 มกราคม 2563,https://www.thairath.co.th/news/Local/ 518363.

5. บทสรุป

จากการวิเคราะห์เรื่องของ “ปรากฏการณ์ทางความเชื่อของคนไทยในยุคปัจจุบัน” พบว่า ปรากฏการณ์ ทางความเชื่อของคนไทย ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นการรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวเนื่องกันระหว่างมนุษย์ผู้รับรู้กับเหตุการณ์เป็นสิ่งที่ถูกรู้ โดยจิตทำหน้าที่รับรู้ผ่านอายตนะสัมผัส เป็นการรับรู้ข้อมูลจากภายนอกเข้าสู่ภายใน คือ จิตทำหน้าที่สร้างกระบวนการคัดกรองข้อมูลเพื่อค้นหาคำตอบให้ตรงตามความ เป็นจริงมากที่สุด เนื่องจากบุคคลย่อมรับรู้ปรากฏการณ์เดียวกันได้ไม่ตรงกัน อันมีข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ ความบกพร่องอวัยวะรับสัมผัส สติปัญญา ทัศนคติส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมของสังคมวัฒนธรรมทางความเชื่อที่เกี่ยวกับศาสนาของคนไทย เมื่อได้สืบค้นในเชิงลึกที่มีรากฐานความเชื่อมาจากเชื่อผี เชื่อบรรพบุรุษ เชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เชื่อเทพเจ้า นอกจากนี้ยังมีความเชื่อไสยศาสตร์ การผสมผสานความเชื่อเข้าด้วยกันในสังคมไทย ทำให้ความเชื่อต่อศาสนาเคลื่อนออกห่างจากหลักความเชื่อตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทโดยไม่รู้ตัว เราจึงพบเห็นปรากฏการณ์ความเชื่อในสังคมปัจจุบันออกนอกเขตพุทธศาสนา ผสมกลมกลืนจนเกิดเป็นความเคยชินและยอมรับได้ เนื่องจากคนไทยมีรากฐานความเชื่อดั้งเดิมแบบผสมผสานมาก่อน อีกประการหนึ่งคนไทยส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ นับถือพุทธศาสนาด้วยความเข้าใจตามหลักคำสอนที่ถูกต้อง แต่นับถือตามบรรพบุรุษ ธรรมเนียม ประเพณี ฉะนั้นจึงขาดความรู้ ความเข้าใจตามหลักคำสอนของศาสนา เพราะไม่เคยศึกษาเล่าเรียนธรรมอย่างลึกซึ้ง ด้วยเหตุนี้ พุทธศาสนิกชนบางคนจึงไม่รู้ ไม่เข้าใจ ไม่มีหลักความเชื่อที่ถูกต้อง อารมณ์ความรู้สึกที่แสดงออกต่อความเชื่อก็เคลื่อนออกห่างศาสนา ทำให้เกิดความงมงาย เชื่อทุกอย่างที่พึ่งพาหาประโยชน์ได้บางครั้งก็ตกเป็นเครื่องมือของความเชื่อ เพราะเป็นความเชื่อที่ไม่ประกอบด้วยปัญญาตามแนวพระพุทธศาสนา จำแนกตามกระบวนการเกิดความเชื่อได้ 3 หลักธรรมใหญ่ ๆ เรียงตามลำดับได้ดังนี้ ระดับการเข้าสู่ความเชื่อในเบื้องต้น ระดับการใช้เหตุผล ระดับการใช้ปัญญา (1) ระดับการเข้าสู่ความเชื่อในเบื้องต้นจะใช้กระบวนการโยนิโสมนสิการ 10 ด้านชี้วัดข้อเท็จจริง 2 ลักษณะ คือ “อย่าปลงใจเชื่อบุคคลหรือวัตถุกับอย่าปลงใจเชื่อการใช้ความคิดหรือเหตุผล” เพราะข้อมูล 2 ลักษณะนี้ เป็นการรับข้อมูลจากแหล่งภายนอก กับ ข้อมูลจากภายในที่เกิดจากการคิดของตน แหล่งข้อมูลทั้ง 10 แห่งนี้พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่าควรสงสัยไว้ก่อนไม่ควรปลงใจเชื่อ แต่ควรใช้ปัญญาของตนพิจารณาให้ถี่ถ้วนก่อนจึงค่อยเชื่อ (2) ระดับการใช้เหตุผลจะใช้หลักการของตรรกะชี้วัดข้อเท็จจริงโดยสืบค้นจากผลที่ปรากฏไปสู่สาเหตุตามความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล 4 ขั้นตอน ตามลำดับ ดังนี้ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มีปรากฏใน อริยสัจจ์ 4 (3) ระดับการใช้ปัญญาจะ

ใช้หลักของไตรสิกขา ฝึกอบรมพัฒนาจิตเพื่อให้เกิดความรู้ที่ถูกต้อง โดยศีลจะทำหน้าที่ฝึกอบรมความประพฤติเพื่อให้ดำเนินชีวิตในแนวทางที่สะอาด สมาธิ จะทำหน้าที่ฝึกอบรมจิตให้มีคุณภาพและเกิดคุณธรรม ปัญญา จะทำหน้าที่ฝึกอบรมจิตให้มีความเห็นที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดความรู้ที่ถูกต้องตามลำดับดังนี้ กัมมสัทธา เชื่อกรรมวิปากสัทธา เชื่อผลของกรรม กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าบุคคลมีกรรมเป็นของของตน ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกประการ มีปรากฏในความเชื่อ 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาจำแนกได้ 3 ระดับ ตามลักษณะกระบวนการเกิดความเชื่อ เช่น อริยสัจจ์ 4 และความเชื่อ 4 ดังนั้น ปรากฏการณ์ความความเชื่อของคนไทยในปัจจุบัน จำแนกตามความเชื่อได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ การรักษาโรค ความสุข ความรัก กรรม เมื่อนำมาศึกษา วิเคราะห์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา พอสรุปได้ดังนี้ (1) การรักษาโรคมีแนวทางการรักษา 3 วิธี คือ รักษาด้วยยา รักษาด้วยหลักธรรม รักษาด้วยการป้องกันการเกิดโรค การรักษาด้วยหลักธรรม คือใช้หลักธรรมเกี่ยวกับการรักษาโรคตามหลักของเหตุและผล ได้แก่ อริยสัจจ์ 4 (2) ความสุข จำแนกได้ 3 ระดับ คือ กามสุข ฌานสุข นิพพานสุข การรักษาด้วยหลักธรรม คือใช้หลักธรรมเกี่ยวกับการสร้างความสุขที่ไม่เกิดโทษ ได้แก่ สุขของคฤหัสถ์ สุขของบรรพชิต โลกุตรสุข (3) ความรัก จำแนกได้ 2 ประเภท คือ กามฉันทะกับเมตตา การรักษาด้วยหลักธรรม คือใช้หลักธรรมเกี่ยวกับการสร้างความรักที่ไม่เกิดโทษ ได้แก่ สมชีวิธรรม ฆราวาสธรรม พรหมวิหารธรรม (4) กรรม จำแนกได้ 2 ประเภท คือ อกุศลกรรมกับกุศลกรรม การรักษาด้วยหลักธรรม คือใช้หลักธรรมเกี่ยวกับการทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ได้แก่ ความเชื่อ 4 สรุปว่า การนำปรากฏการณ์ความความเชื่อ 4 กลุ่ม มาศึกษา วิเคราะห์ด้วยหลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นการปรับแก้พิจารณาปัญหาตามสภาพความเป็นจริงของสิ่งนั้นโดยสืบค้นไปที่ต้นตอรากเหง้าของปัญหาแล้วแก้ไขบนหลักการของเหตุและผลที่ประกอบด้วยปัญญาตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้นเอง

เอกสารอ้างอิง

กัญญ์ฐิตา ศรีภา. “การวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความในวิชาชีพพยาบาล”. **พยาบาลตำรวจ. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2** กรกฎาคม–ธันวาคม 2555 : 6–7.

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. **พจนานุกรมอังกฤษ–ไทย ปรัชญา.** กรุงเทพมหานคร: โสภณการพิมพ์, 2557.

เดือน คำดี. **ศาสนศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531.

ทวี ผลสมภพ. **ปรัชญาศาสนา.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555.

ลักษณวัต ปาละรัตน์. **ญาณวิทยา.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558.

วินัย ไชยทอง และกิตติเชษฐ สมใจ. **มรดกไทย.** กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาระบบการพิมพ์, 2547

สนิท สมัครการ. **ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย วิเคราะห์เชิงสังคม–มานุษยวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2539.

เสาวลักษณ์ อนันตศานต์ และสุภัทรา บุญปัญญาโรจน์. **คติชนกับศาสนา.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558.

อัญญา ปลดเปลื้อง. “การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา”. **Nursing journal of the Ministry of Public Health. ปีที่ 2 เล่มที่ 23** พฤษภาคม–สิงหาคม 2556 : 3.

อารี ถาวรเศรษฐ์. **คติชนวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: ก็อปปี้ แอนด์ พริ้นท์, 2546

77 Kaoded. **บูชาพระแม่โพสพ งานบุญเบิกฟ้ามหาสารคาม เสี่ยงทายคางไก่ปีนี้ไร่นาอุดมสมบูรณ์.** 22 พฤศจิกายน 2562. https://www.77kaoded.com/content/312072.

Matichon. **คณะหมอไสยศาสตร์ จากอำเภอทุ่งฝน อาสารักษาสาวอุดรธานีถูกล่ามโซ่นานนับ 10 ปี.** 17 พฤษภาคม 2562. https://www.matichon.co.th/region/news_1371974.

MGR. **วัดดังจัดโต๊ะจีน เลี้ยงผี เซ่นไหว้บรรพบุรุษ ชาวบ้านแห่ส่องหาเลขเด็ดไปเสี่ยงดวงคึกคัก.** 22 พฤศจิกายน 2562. https://mgronline.com/local/detail/9620000093705.

Nation tv. **ชาวไทยเชื้อสายเขมรทำพิธี “รำแม่มดถวายผีสางเทวดา” เชื่อปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายไม่ให้เจ็บป่วย.** 22 พฤศจิกายน 2562. https://www.nationtv.tv/main/content/378633842.

Posttoday. **ไทยนับถือพระเคณศมากที่สุดในสุวรรณภูมิ.** 22 พฤศจิกายน 2562. https://www.Posttoday.com/dhamma/586153.

Siamrath. **ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคในวันออกพรรษา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ทั้งหมด 450 ลูกมากที่สุดที่ อ.รัตนวาปี.** 22 พฤศจิกายน 2562. https://www.siamrath.co.th/news/108793.

Thairath. **จับเณรแอร์ หื่น–ทำเสน่ห์.** 22 มกราคม 2563. https://www.thairath.co.th/news/

_____. **ลูกศิษย์นับหมื่นแห่งานครอบครู อาจารย์หนู กันภัย.** 17 พฤษภาคม 2562. https://www.thairath.co.th/content/342702.

_____. **แห่บูชาน้ำผุดใต้ต้นลำไย เชื่อป่วยไข้ดื่มกินทารักษาโรคหายขาด.** 17 พฤษภาคม 2562. https://www.thairath.co.th/news/local/north/159o576.

_____. **อัศจรรย์พระเกจิดังเมืองไทยมรณภาพ สรีระร่างไม่เน่า เผาไม่ไหม้.** 22 พฤศจิกายน 2562. https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1478865.